

Соціально-психологічні методи включають способи впливу на духовні та соціальні потреби працівників, а також специфічні інструменти для формування та розвитку колективу, наприклад, тимбілдинг, програми професійного наставництва чи емоційної підтримки.

Адміністративні методи ґрунтуються на ефективному використанні впливу, влади та лідерства. Це, зокрема, обов'язкові приписи (накази, заборони), договірні методи (компроміси, консультації) чи рекомендації (роз'яснення, пропозиції) [2].

Таким чином, управління персоналом у публічних установах є складним і багатограним процесом, який вимагає системного підходу та врахування різних аспектів діяльності. Дотримання принципів управління персоналом сприяє підвищенню продуктивності, створенню сприятливого робочого середовища, а також забезпеченню високого рівня професіоналізму та мотивації співробітників.

Список використаних джерел:

1. Бушуй В. В. Управління персоналом у системі менеджменту публічної організації. URL: <https://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/95754>
2. Айнура Кярам Кізі Мосумова та Н. Л. Гавкалова «Управління персоналом в публічних організаціях: особливості та проблеми». URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5018>

Radionova O. N.

candidate of economic sciences, associate professor, associate professor of the department of tourism and hospitality management, O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv, Ukraine

ЕВОЛЮЦІЯ УЯВЛЕННЯ ПРО ДЕМОКРАТІЮ УЧАСТІ

EVOLUTION OF THE NOTION OF PARTICIPATORY DEMOCRACY

Наукові напрацювання та еволюція державно-управлінських систем наочно показують, що застосування лише класичних підходів і методів не дозволяє перевести державні інститути на якісно новий рівень врядування. Пошук більш досконалих моделей державного управління набувають особливої

актуальності й для України. Серед сучасних концепцій, що обґрунтують важливість конструктивної ролі громадян як повноправних політичних акторів у формуванні політики, вигідно виділяється теорія демократії участі або партисипативна демократія, прихильники якої ведуть активний пошук каналів ефективного залучення громадян до процесу вироблення та прийняття державно-управлінських рішень поза межами електорального процесу.

Однією з найвідоміших на Заході робіт з аналізу політичної участі громадян є монографія «Участь і демократична теорія» американської дослідниці Керол Пейтмен (авторка терміну «демократія участі»), де здійснюється критика академічної політичної науки за те, що вона не намагалася «утримати» партисипативну теорію в контексті фактів сучасного політичного життя. Невдача спроб відродити основні поняття класичної теорії у ХХ ст. призвела до того, що вчені, які займалися вивченням ранніх і сучасних уявлень про демократію, намагалися уникати такої теми, як центральна роль участі. В результаті ранні й сучасні теорії демократії виявилися недостатньо проаналізованими. Американська дослідниця поставила собі за мету виправити цей недолік і присвятити свою працю саме вивченню ролі і місця участі в теоріях демократії. За висновками К. Пейтмен, демократична теорія у ХХ ст. перероджується в антидемократичну; вона більше не сконцентрована на участі пересічної людини або на такій першочерговій функції демократичної політичної системи, як формування політичних якостей пересічного індивіда [1]. З великим оптимізмом на «хвилюючі перспективи радикального розширення політичної участі» в суперіндустріальному суспільстві третьої хвилі дивиться американський філософ та футуролог Елвін Тоффлер. Причому цей «великий демократичний стрибок вперед» – не предмет вибору, а еволюційна необхідність, без якої система не може працювати, так як перехід суспільства на новий рівень складності обтяжує політичний «вантаж рішень», котрий «врешті-решт доведеться розділити через більш широку демократичну участь». Важливим «будівельним блоком політичних систем завтрашнього дня» повинен бути перехід до «полупрямої демократії» – поєднанню представництва

та «партисипації». Телекомунікаційні технології майбутнього «вперше відкривають запаморочливу кількість шляхів для прямої участі громадян в прийнятті політичних рішень» [2].

Учасницька концепція демократії також розглядається ізраїльським політологом Шмуелем Ейзенштадтом в роботі «Парадокс демократичних режимів: крихкість і змінність». Дослідник звертає увагу, що партисипативна демократія характеризується правлінням не вузького елітного прошарку, сформованого з професійних політиків – управлінців та олігархів, а громадян конкретної держави в цілому [3]. Крім цього, вказана концепція підкреслює, що демократія може здійснюватися тільки через активну, можливо непереривну, участь в політичному процесі великих секторів населення.

Один із фундаторів та ідеологів теорії партисипативної демократії, американський дослідник Бенджамін Барбер називає політичне відчуження громадян від участі у прийнятті рішень обов'язковою платою за існування ліберальної представницької системи побудови демократії, яка не відповідає вимогам забезпечення широкої та постійної участі простих громадян в політичному управлінні. Таку демократію він називає «крихка демократія», тобто «крихка», підкреслюючи тим самим деструктивний вплив пригнічення самоідентифікації народу як реального суб'єкта не тільки формування владних структур, але й безпосереднього використання влади [4].

Ознаками формування демократії участі є постійна активна громадянська позиція, а не лише епізодичні ініціативи, висунення конкретних вимог до влади, за відсутності адекватної реакції на них – здатність рішуче і невідворотно відстоювати свої законні права. Б. Барбер підкреслює, що демократія участі потребує не тільки реалізації всього спектра форм політичної участі громадянами, що діють в межах певної політичної системи, а й громадянської підготовки і громадянських чеснот для ефективної участі в обговоренні і ухваленні рішень.

Демократія участі, таким чином, розуміється як пряме правління освічених громадян. Громадяни – це не просто приватні індивіди, що діють в

приватній сфері, а добре інформовані суспільні громадяни, що віддалилися від своїх виключно приватних інтересів настільки, наскільки суспільна сфера віддалена від приватної. Демократія – це не стільки правління народу або правління мас, скільки правління освічених громадян.

Список використаних джерел:

1. Pateman Carol. Participation and democratic theory. URL: <https://archive.org/details/participationdem00caro>
2. Тоффлер Елвін. Третя Хвиля / Е. Тоффлер ; пер. з англ. А. Євса ; ред. пер. Шовкун. – К. : Видавничий дім «Всесвіт», 2000. – 475 с.
3. Eisenstadt S. N. Paradoxes of democracy : fragility, continuity, and change. URL: <https://archive.org/details/paradoxesofdemoc0000eise/page/n3/mode/2up>
4. Барбер Б. Сильна демократія: політика учасницького типу / Бенджамін Барбер // Демократія: Антологія; [упоряд. О. Проценко, В. Лісовий]. – К. : Смолоскип, 2005. – 1108 с. – С. 254 – 262.

Slavko A. S.

PhD in law, associated professor of international, european and comparative law department, Sumy state university, Ukraine

ГАРАНТІЇ ПРАВА НА МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ: МІЖНАРОДНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ

GUARANTEES OF THE RIGHT TO LOCAL SELF-GOVERNMENT: INTERNATIONAL AND EUROPEAN STANDARDS

Право на місцеве самоврядування логічно впливає із права на участь у врядуванні, яке гарантоване, зокрема, статтею 25 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права. Згадана стаття закріплює право кожного громадянина: а) брати участь у веденні державних справ як безпосередньо, так і за посередництвом вільно обраних представників; б) голосувати і бути обраним на справжніх періодичних виборах, які проводяться на основі загального і рівного виборчого права при таємному голосуванні і забезпечують свободу